

ایرانی، غریقالفردش

دانشگاه فرهنگیان

سازمان مرکزی

سال ۱۴۰۰

انتشارات دانشگاه فرهنگیان

تاریخ تریتم معلم در ایران (استان خراسان شمالی)

طرح و ایده

دکتر حسین خنیفر

استاد دانشگاه تهران و رئیس دانشگاه فرهنگیان

ناظر علمی طرح

دکتر شهرام یوسفی فر

عضو هیأت علمی دانشگاه تهران

مؤلفان

دکتر محمدعلی نظری

عضو هیأت علمی دانشگاه فرهنگیان خراسان شمالی

دکتر بیژن پروان

مدرس دانشگاه فرهنگیان خراسان شمالی

سرشناسه: نظری، محمدعلی، ۱۳۴۷ -
 عنوان و نام پدیدآور: تاریخ تربیت معلم در ایران (استان خراسان شمالی) / مولفان محمدعلی نظری، بیژن پروان؛ طرح و ایده حسین خنیفر؛ ناظر علمی طرح شهرام یوسفی فر؛ سرویراستار علمی محمدرضا روزبهانی؛ ویراستار علمی موسی الرضا بخشی استاد.
 مشخصات نشر: تهران: دانشگاه فرهنگیان، ۱۴۰۰.
 مشخصات ظاهری: ۳۰۵ ص.
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۶۱-۲
 وضعیت فهرست نویسی: فیا
 موضوع: تربیت معلم -- ایران -- خراسان شمالی -- تاریخ
 موضوع: Teachers -- Training of -- Iran -- Khorasan, North -- History
 موضوع: دانشگاه‌ها و مدارس عالی معلمان -- ایران -- خراسان شمالی -- تاریخ
 موضوع: Teachers colleges -- Iran -- Khorasan, North -- History
 شناسه افزوده: پروان، بیژن، ۱۳۴۳ -
 شناسه افزوده: خنیفر، حسین، ۱۳۴۸ -
 شناسه افزوده: یوسفی فر، شهرام، ۱۳۴۸ -
 شناسه افزوده: روزبهانی، محمدرضا، ۱۳۳۹ -، ویراستار
 شناسه افزوده: بخشی استاد، موسی الرضا، ۱۳۵۶ -، ویراستار
 رده بندی کنگره: LB1۷۳۱
 رده بندی دیویی: ۳۷۰/۷۱۰۹۵۵۸۴
 شماره کتابشناسی ملی: ۷۶۳۲۵۷۴

دانشگاه فرهنگیان
 سازمان اسناد و کتابخانه ملی
 سال ۱۴۰۰

انتشارات دانشگاه فرهنگیان

تاریخ تربیت معلم در ایران: استان خراسان شمالی

طرح و ایده: دکتر حسین خنیفر
 مؤلفان: دکتر محمدعلی نظری، دکتر بیژن پروان
 ناظر علمی طرح: دکتر شهرام یوسفی فر
 سر ویراستار علمی: دکتر محمدرضا روزبهانی
 ویراستار علمی: دکتر موسی الرضا بخشی استاد
 طراح جلد: مجتبی بابائیان
 صفحه‌آرا: سولماز دمندانی
 سال و نوبت چاپ: اول، بهار ۱۴۰۰
 شمارگان: ۱۰۰ نسخه
 شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۶۸۵۰-۶۱-۲

تمامی حقوق مربوط به انتشار این اثر برای ناشر محفوظ و نقل مطالب با ذکر منبع بلامانع است.

نشانی: تهران، شهرک قدس، بلوار شهید فرحزادی، خیابان تربیت معلم.

دانشگاه فرهنگیان، کد پستی ۱۹۳۹۶۱۴۴۶۴

نشانی پایگاه اینترنتی دانشگاه: <https://cfu.ac.ir>

تلفن: ۸۷۷۵۱۲۶۸

دربارهٔ مجموعه

سال ۱۳۹۷ ش. یکصدمین سالگرد تأسیس تربیت معلّم در ایران بود و برای گرامی‌داشت این رویداد دوران‌ساز، با زه‌نهود ریاست دانشگاه و مشارکت مجدانه و خستگی‌ناپذیر دست‌اندرکاران، برنامه‌های مختلفی به اجرا درآمد. از جمله این برنامه‌ها طرح تألیف مجموعه کامل تاریخ تربیت معلّم در ایران و نیز تدوین اسناد تاریخی تربیت معلّم در ایران بود. از این رو مقرر شد هر یک از شعب استانی دانشگاه فرهنگیان مأموریت تدوین آن بخش از تاریخ تربیت معلّم استان خود را که عمدتاً تولیت آن با آموزش و پرورش بوده، برعهده گیرد. سرانجام پس از حدود دوسال تلاش‌های همکاران دانشگاه در استان‌های کشور، به شکل ۳۱ جلد کتاب تألیف و منتشر شد. گردش کار این طرح کلان چنین بود: برنامه ریزی‌های مالی و اداری در معاونت پژوهش انجام و یک ناظر علمی برای طرح تعیین گردید تا مراحل استانداردسازی و کنترل کیفی روند پژوهش و تألیف کتاب‌ها، صورت گیرد. در هر استان مجری و همکاران طرح با نظر مدیریت امور پردیس‌های هر استان تعیین و مراحل مختلف پژوهش و گردآوری اسناد و مدارک مکتوب و شفاهی آغاز شد و سپس تدوین متن، در طول حدود دو سال به انجام رسید.

روند پژوهش و تألیف کتاب‌ها با دشواری‌های خرد و کلان روبه‌رو بود. فقدان اسناد و مدارک مورد نیاز، از بین رفتن بخشی از بایگانی‌های مراکز، تغییرات تقسیمات کشوری، درگذشت یا در دسترس نبودن برخی از پیشکسوتان، جابجایی‌های مکرر مکان مراکز، ادغام‌ها یا انحلال مراکز و بسیاری عوامل دیگر شرایط دشوار و گاه بغرنجی را در مسیر دسترسی

به اطلاعات ضروری و روند کارها ایجاد می‌کرد. اما هر چه بود کوشش‌های خستگی‌ناپذیر همکاران معاونت پژوهش و فناوری دانشگاه، رؤسای استان‌ها، مجریان طرح و همکاران آنان سبب شد نتیجه کار به صورت کتاب‌های حاضر به ثمر نشیند.

بدون تردید پژوهش در موضوع حاضر که فاقد پیشینه قبلی و اطلاعات مورد نیاز بود، بسیار طاقت‌فرسا و با مسائل عدیده مواجه می‌گردید. چنانچه امکان مصاحبه با پیشگامان مراکز تربیت معلم، دسترسی به اسناد و مدارک ضروری میسر می‌شد، نتیجه کار بسیار متفاوت‌تر از برون‌داد موجود می‌بود. از این رو دستاورد کنونی بازتاب بسیاری از محدودیت‌ها و مشکلات لاینحلی بود که در برابر انجام این مهم وجود داشت. در این جا از همه پیشکسوتان و دست‌اندرکاران امور مراکز تربیت معلم در استان‌های کشور استدعا داریم برای تکمیل و افزایش اطلاعات و دقیق‌تر کردن مطالب این مجموعه، یاری‌رسان مؤلفان و مجریان محترم این طرح ارزشمند باشند. امید داریم پیشنهادات و تذکرات ارزشمند محققان و خوانش‌گران تاریخ تربیت معلم در استان‌های مختلف، شرائط تکمیل محتوای این کتاب‌ها و رفع کاستی‌ها و کمبودهای راه یافته در آن باشد. ناگفته پیداست در شرایط نبود اسناد و مدارک ضروری برای پژوهش در این موضوع، اسناد و مدارک خصوصی افراد دست‌اندرکار مراکز، بسیار راه‌گشا خواهد بود. بی‌تردید در بازنشر این مجموعه، این معاونت و مؤلفان محترم کتاب‌ها، از همه یاری‌هایی که به هدف تقویت متن این کتاب‌ها صورت گیرد، استقبال کرده و در اصلاح و تکمیل مطالب از آن‌ها بهره خواهد برد.

معاون پژوهش و فناوری دانشگاه فرهنگیان

فهرست مطالب

گفتار رئیس دانشگاه فرهنگیان کشور.....	۱۵
دیباچه معاون پژوهش و فناوری دانشگاه فرهنگیان.....	۱۷
سخن سرپرست مدیریت امور پردیس‌های استان خراسان شمالی.....	۱۹
مقدمه.....	۲۱
فصل اول: معرفی استان خراسان شمالی.....	۲۷
۱-۱- مقدمه.....	۲۹
۱-۲- نگاهی به استان خراسان شمالی.....	۳۰
۱-۲-۱- آثار باستانی و محیط طبیعی.....	۳۲
۱-۲-۲- اقوام ساکن در خراسان شمالی.....	۳۲
۱-۲-۳- هنر ها و صنایع دستی.....	۳۲
۱-۳- شهرستان‌های استان.....	۳۲
۱-۳-۱- شهرستان بجنورد.....	۳۲
۱-۳-۲- جاجرم.....	۳۴
۱-۳-۳- شیروان.....	۳۵
۱-۳-۴- اسفراین.....	۳۷
۱-۳-۵- مانه و سملقان.....	۴۰
فصل دوم: روند تأسیس دانشسراها و مراکز تربیت معلم در ایران و استان خراسان شمالی.....	۴۱
۲-۱- مقدمه.....	۴۳
۲-۱-۲- دارالمعلمین.....	۴۶
۲-۱-۳- دارالمعلمیات.....	۴۷
۲-۱-۴- از دارالمعلمین عالی تا دانش‌سرای عالی.....	۴۹
۲-۱-۵- از دارالمعلمیات تا دانش‌سرای دختران.....	۵۰
۲-۱-۶- از اصلاح تا انحلال دانش‌سرای عالی.....	۵۱

- ۵۲..... ۱-۷- تربیت معلم در دهه چهل.
- ۵۵..... ۱-۸- تربیت معلم بعد از انقلاب اسلامی.
- ۵۷..... ۱-۹- نتیجه گیری.
- ۵۸..... ۲-۲- تأسیس دانشسراها و مراکز تربیت معلم در استان خراسان شمالی.
- ۶۰..... تشکیل سپاه دانش.
- ۶۴..... ۲-۳- نخستین دانشسرای تربیت معلم در مشهد مرکز استان نهم.
- ۶۴..... ۲-۴- دانشسرای سپاه دانش.
- ۶۶..... ۲-۵- دانشسرای مقدماتی دختران بجنورد (۵۴-۱۳۴۶).
- ۶۷..... ۲-۵-۱- مدیر دانشسرا و استادان.
- ۶۸..... ۲-۶- دانشسرای مقدماتی دختران چهارم آبان بجنورد (۵۸-۱۳۵۴).
- ۶۹..... ۲-۷- دانشسرای تربیت معلم چهار ساله دخترانه رسالت بجنورد (۷۴-۱۳۶۸).
- ۷۰..... ۲-۸- دانشسرای مقدماتی پسران امام حسن مجتبی (ع) بجنورد (۷۵-۱۳۶۹).
- ۷۲..... ۲-۹- تربیت معلم پسران امام محمدباقر (ع) بجنورد (۹۱-۱۳۶۳).
- ۷۲..... ۲-۱۰- تربیت معلم دختران مرحوم بجنورد (۷۵-۱۳۶۷).
- ۷۳..... ۲-۱۱- مرکز آموزش عالی ضمن خدمت فرهنگیان (۸۵-۱۳۶۹).
- ۷۴..... ۲-۱۲- تربیت معلم دختران امام جعفر صادق (ع) بجنورد (۹۱-۱۳۸۲).
- ۷۴..... ۲-۱۳- مجتمع آموزش عالی پیامبر اعظم (ص) بجنورد (۹۱-۱۳۸۶).
- ۷۵..... ۲-۱۴- دانشسرای پسران شهید مطهری جاجرم (۷۳-۱۳۶۳).
- ۷۷..... ۲-۱۵- دانشسرای پسران شهید آیه الله مدرس شیروان (۷۳-۱۳۶۶).
- ۷۸..... ۲-۱۵-۱- استادان.
- ۷۸..... ۲-۱۵-۲- دانش آموزان.
- ۷۹..... ۲-۱۶- دانشسرای دختران رسالت (حکمت) شیروان (۷۳-۱۳۷۰).
- ۷۹..... ۲-۱۷- دانشسرای دختران بعثت اسفراین (۷۳-۱۳۶۷).
- ۷۹..... ۲-۱۷-۱- تجهیزات و امکانات.
- ۸۰..... ۲-۱۸- دانشسرای پسران شهید تندگویان اسفراین (۷۵-۱۳۶۹).
- ۸۰..... ۲-۱۹- دانشسرای دختران حضرت معصومه (س) آشنخانه (۷۹-۱۳۶۹).
- ۸۱..... فصل سوم: سیر عملکرد دانشسراها و مراکز تربیت معلم استان.
- ۸۳..... ۳-۱- مقدمه.
- ۸۴..... ۳-۲- دانشسرای سپاه دانش در خراسان.
- ۸۶..... ۳-۳- دانشسرای دختران چهارم آبان بجنورد.
- ۸۶..... ۳-۴- دانشسرای پسران شهید مطهری جاجرم.